

Міністерство освіти і науки України

**Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»**

**Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування**

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

**Матеріали ІХ Міжнародної
науково-практичної конференції**

15 травня 2025 р.

**Полтава
2025**

3. Просто не витримували. Який бізнес найчастіше закривався після початку війни в Україні. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/markets/analiz-zakrittya-kompaniy-v-ukrajini-pid-chas-viyuni-doslidzhennya-youcontrol-market-50422762.html>

4. Глушко А.Д., Білько С.С., Андрієць Т.Р. Функціонування бізнесу в умовах інформаційної асиметрії. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2024. № 3 (87). С. 12–16. <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2024-87-2>

5. Маслій О. А., Максименко А. П. Ризики та загрози економічній безпеці України у цифровій сфері в умовах війни. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*, 2023. Том 21 № 3(52). С. 179–199.

6. Онищенко С.В., Маслій О.А. Міжнародні індексні системи оцінки бізнес-середовища в Україні. *Фінансовий простір*. 2020. №3 (39). С. 168-179.

УДК 336

*Свистун Людмила Анатоліївна,
кандидат економічних наук, доцент
Левкова Ірина Миколаївна,
студентка*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка»*

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Розвиток будь-якої сфери людської діяльності, полягає у знаходженні шляхів подолання ймовірних ризиків настання критичних ситуацій для її впровадження. Одним з важливих елементів у економіці є діяльність малого та середнього бізнесу, які впродовж багатьох років займають близько 99,98% всіх діючих підприємств в Україні та забезпечують

робочі місця для 74% населення відповідно до даних Державної служби статистики України [1].

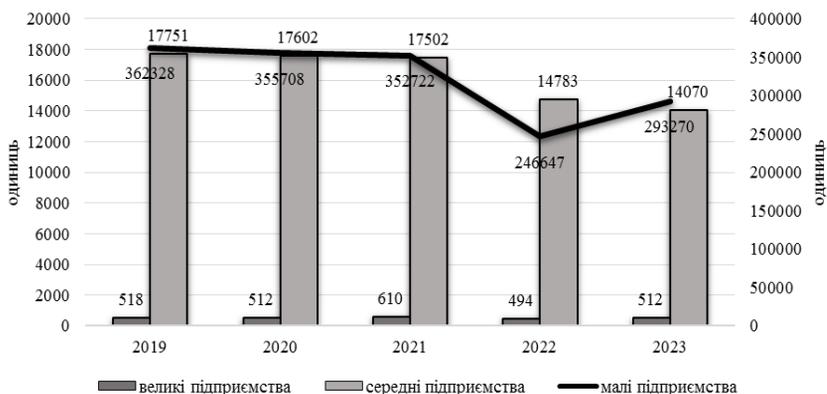

Рис.1. Динаміка кількості діючих суб'єктів великого, середнього, малого та мікро- підприємництва на території України за період 2019-2023 років
Джерело: складено автором за [1]

Суттєво на впровадження підприємницької діяльності впродовж останніх років вплинули такі фактори як пандемія «COVID19» та повномасштабна війна. Негативними наслідками впливу можна вважати: скорочення рівня населення, що пов'язане зі смертністю внаслідок коронавірусу й обстрілами, а також міграцією; втрата робочих місць у зв'язку з руйнуванням та нездатності відновити виробничий потенціал підприємства; зниження доходів населення й їх платоспроможності у зв'язку з безробіттям; зростання тіньового сектору та багато інших.

Основною проблемою, в реаліях сьогодення, у функціонуванні малого та середнього бізнесу є недостатній рівень фінансових ресурсів, відповідно до чого зростає потреба у пошуку зовнішніх джерел фінансування та підтримки із боку держави.

Зазвичай до зовнішніх джерел фінансування підприємств малого та середнього бізнесу в Україні відносять: кошти комерційних банків та фінансових компаній, кошти державного або місцевого бюджетів, спеціальних вітчизняних та міжнародних фондів підтримки та розвитку малого і середнього бізнесу, міжнародних банків, лізинг та краудфандинг. Узагальнену характеристику та переваги зазначених видів фінансування подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Зовнішні джерела фінансування малого та середнього бізнесу в Україні

Джерело фінансування	Характеристика	Переваги	Недоліки
1	2	3	4
Кредитне фінансування	переважно банківські кредити, які надаються на умовах повернення з нарахуванням відсотків; товарний кредит та факторинг; облігаційні позики та ін.	розмаїття спеціалізованих банківських програм; можливість залучення значних фінансових ресурсів; довгостроковий характер фінансування	- високі позикові ставки; - необхідність надання застави або гарантій; - ускладнений процес погодження та довготривалий розгляд заявок.
Бюджетне фінансування	виділення коштів з державного або місцевого бюджету на підтримку підприємців, або ж надання гарантії та поруки за кредитами.	відносно недорогий вид фінансування	- довготривалий процес надання коштів; - труднощі в отриманні фінансування.

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
Грантове фінансування	безповоротна фінансова допомога у інноваційних підприємств як на стадії старту так і виходу на нові ринки	- дозволяє отримати достатню суму коштів на тривалий період; - отримання грантів на безповоротній основі.	- процес прийняття рішень щодо надання гранту, як правило, є досить тривалим; - грантові кошти надходять поетапно і повільно.
Лізинг	майнові відносини, що виникають при передачі предмета лізингу (рухомого і нерухомого майна) в тимчасове користування на основі його придбання і здачу в довгострокову оренду	забезпечує отримання обладнання без його повної оплати; включно нецільове використання фінансових ресурсів; відсутність застави та поручителів; знижує базу оподаткування.	- велика сума першого лізингового платежу (до 30 % вартості майна); - можливе моральне старіння предмета лізингу; - ризик, пов'язаний з пошкодженням предмета лізингу;
Краудфандинг	об'єднання зусиль людей, які спрямовують свої кошти для підтримки та реалізації проектів перспективних інноваторів	доступність в отриманні, безоплатне фінансування	використовується переважно на етапі старту.

*Складено автором за [2]

Окрім зазначених джерел фінансового забезпечення діяльності підприємств в Україні застосовуються державні програми підтримки. Особливу роль відіграє програма «Доступні кредити 5-7-9%», що запроваджена у 2020 році та адаптована до умов воєнного часу. Метою є доступні банківські ресурси для представників МСБ завдяки державній компенсації частини відсоткової ставки. За даними Мінфіну, у 2022–2023 роках понад 30 тисяч підприємців отримали кредити на суму понад 100 млрд грн за цією програмою.

У аспекті програм підтримки малого та середнього підприємництва, що надають комерційні банки, доцільно розглянути наступні види кредитування з прикладом конкретних фінансових установ, які їх реалізують:

1. Короткострокова кредитна лінія на поповнення обігового капіталу від МТБ банку, в основі якої лежить принцип оперативного доступу до фінансових ресурсів з метою покриття поточних потреб підприємства. Максимальний термін такої кредитної лінії становить 12 місяців, погашення відбувається згідно графіку за рахунок власних коштів позичальника отриманих від здійснення господарської діяльності

2. Інвестиційний кредит, одним з представників якого є Таскомбанк. Мета кредиту полягає у забезпеченні фінансовими ресурсами МСБ у довгостроковій перспективі, розрахунки за його умовами здійснюються як за ануїтетними платежами, так і за індивідуальним графіком протягом 84 місяців. Особливістю інвестиційного кредитування є можливість отримання компенсації процентів за держпрограмою «Доступні кредити 5-7-9%» та програмами підтримки агробізнесу.

3. Агрокредитування, що спрямоване на підтримку аграрного сектору та забезпечення його сезонних потреб. Прикладом фінансової підтримки даного напрямку є програма «Агросезон» від ПриватБанку, що уособлює спрямування

фінансових ресурсів, наданих у користування підприємцям, на закупівлю насіння, засобів захисту рослин, техніки та інших потреб. Однією з ключових переваг цього виду кредитування є адаптація до аграрного циклу, що передбачає можливість відстрочення сплати основної суми боргу до завершення сезону, а також спрощена процедура оформлення, а також обов'язкове страхування у разі надання застави, при перевищенні ліміту суми кредиту.

До програм підтримки малого бізнесу також можна віднести різноманітні заходи, що було вжито для спрощення впровадження діяльності підприємств у кризових ситуаціях, а саме:

- податкові канікули – тимчасова знижка або звільнення від сплати певних податків;

- часткове погашення податкового боргу ПП;

- відтермінування застосування РРО;

- мораторій на здійснення заходів державного нагляду та інші.

Отже, функціонування малого та середнього бізнесу є важливою ланкою у економіці України, але недостатня кількість внутрішніх ресурсів для впровадження основної діяльності підприємництва породжує необхідність у залученні зовнішніх джерел фінансування. Одним з основних напрямків допомоги є держава, яка пропонує низку програм підтримки, грантів та позик з метою процвітання малого середнього бізнесу та залучення нової кількості майбутніх підприємців, гарантуючи їм відносну стабільність та у разі необхідності фінансову подушку.

Література

1. *Державна служба статистики України*: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 28.04.2025).

2. Свистун Л.А. Підходи до фінансового забезпечення діяльності малих підприємств *Ефективна економіка*. Випуск №6.

2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/52.pdf
(дата звернення: 28.04.2025).

3. *Дія.Бізнес*: веб-сайт. URL: <https://business.diia.gov.ua/>
(дата звернення: 28.04.2025).

УДК 330.34:355.4

Худолій Юлія Сергіївна,
кандидат економічних наук, доцент
Мосіюк Дмитро Олександрович,
студент

*Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка»*

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Поточний воєнний конфлікт і запровадження воєнного стану в Україні висувають на перший план питання економічної безпеки. Війна значно ускладнює діяльність ринкових інститутів: зростають дефіцити бюджету, інфляція, державне регулювання. Класичні економісти-класики (зокрема Мюррей Ротбард і Фрідріх Хайєк) попереджали, що якраз у періоди війни й надзвичайного стану держава часто розширює свою владу і втручається в економіку, що зрештою підриває ринкові механізми та свободу. Наприклад, у «Дорозі до рабства» Хайєк наголошує, що планування, яке вводять під час війни, має тенденцію зберігатися і після війни, із ризиком перетворення демократичних суспільств на тоталітарні. Ротбард у «К новій свободі» показував, як військові приготування природно призводять до посилення державного примусу та обмеження приватної ініціативи.

Водночас історичний аналіз свідчить про руйнівні наслідки надмірного втручання у часи кризи. Зокрема,